

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 240

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

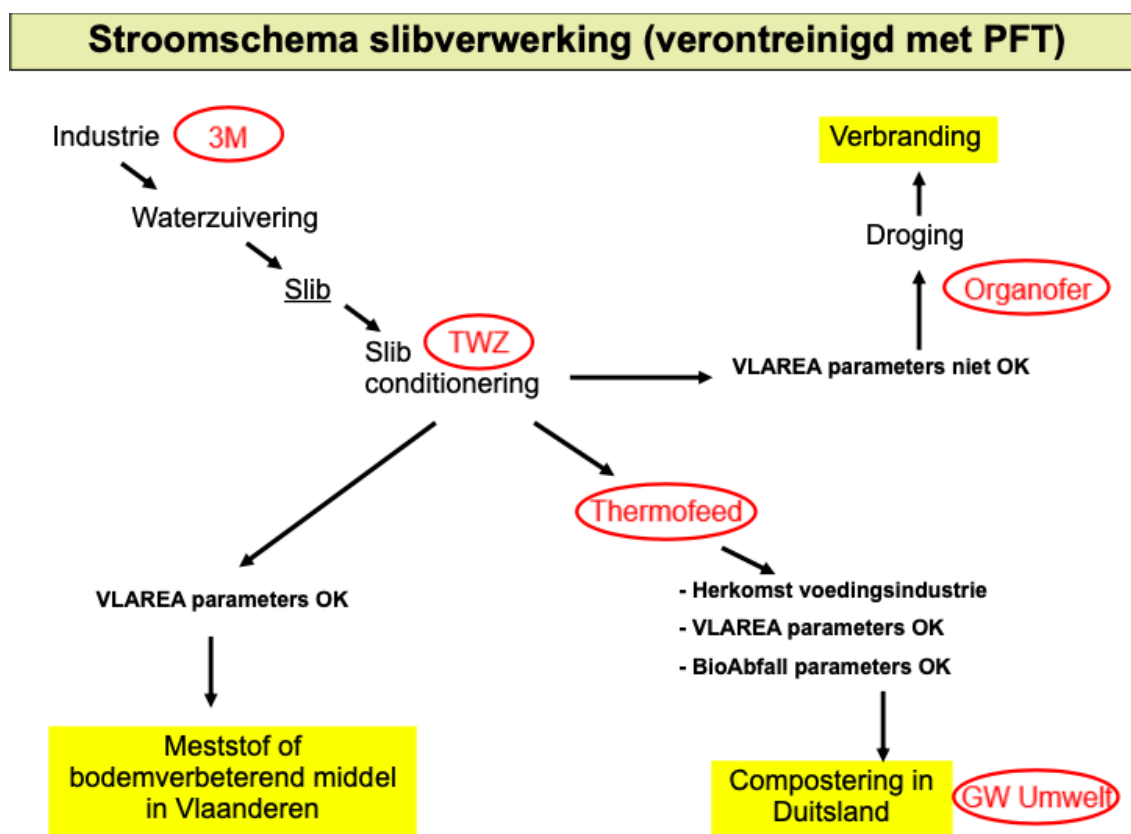
datum: 9 december 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Verontreinigingen met fluorhoudend slib - Stand van zaken

In het kader van een schandaal met PFAS-houdend slib in 2006 in de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen, leverde de firma Orinso onderstaand stroomschema aan. Bij nadere inspectie van het stroomschema lijkt het ook waarschijnlijk dat verontreinigd slib via het bedrijf TWZ in Evergem als meststof of bodemverbeterend middel in Vlaanderen terecht kwam.

- a) Kan de minister bevestigen of weerleggen dat dat inderdaad het geval was, dat slib afkomstig van bij 3M via TWZ in Vlaanderen als meststof kon terecht komen?

- b) Indien dat het geval was, kan de minister dan inschatten of dat nog steeds zo is, of in welke periode dat gebeurde? Kan ze ook aangeven over welke hoeveelheden het gaat, en waar het terecht kwam?
 - c) Zijn recent PFAS-waarden gemeten in de buurt van het bedrijf TWZ in Evergem? Zo ja, kan de minister de resultaten meedelen?
 - d) Kan de minister bevestigen dat de 'verbranding' bij Organofer plaatsvond aan temperaturen hoog genoeg om PFAS te verbranden?
2. Kan de minister meedelen hoeveel keer de laatste 17 jaar in Vlaanderen gevallen van verontreiniging met PFC-besmet slib werd vastgesteld (sinds 2004)?
- a) Kan de minister voor elk geval het jaartal, de provincie en de bron (indien bekend) meedelen van deze verontreiniging?
 - b) Kan de minister voor elk geval de grootteordes van verontreiniging (in microgram/kg ds) en de betreffende PFAS-types meedelen?
 - c) Kan de minister voor elk geval meedelen of deze verontreiniging een impact had op bestaande natuurfuncties (verontreiniging nabijgelegen drinkwater-ontginningen, besmetting beschermde natuurgebieden etc.)?
3. Graag een overzicht van de maximale PFOS-, PFOA- en PFAS-concentratie (in microgram/kg ds) die de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) toestond/toestaat voor inputstromen en eindproducten van de biologische verwerking en op afvalstoffen die rechtstreeks als meststof of bodemverbeterend middel worden toegepast, voor alle jaren tussen 2004-2021.

ANTWOORD

op vraag nr. 240 van 9 december 2021

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. a) De Afdeling Handhaving en de OVAM zijn ervan op de hoogte dat er PFT-houdend afval afkomstig van 3M in het verleden werd verwerkt bij TWZ. Dit is ook opgenomen in het verslag van 20 april 2007, van de toenmalige afdeling Milieu-inspectie, met als titel "Potentiële verspreiding van perfluorverbindingen in het Vlaamse Gewest" dat aan de betrokken instanties (OVAM, VMM, VLM, FAVV) en de toenmalige Vlaamse minister bevoegd voor Leefmilieu is bezorgd.

Een toezichthouder van de toenmalige afdeling Milieu-inspectie heeft in dit kader in 2006 een proces-verbaal opgesteld (PV-nummer: PV O/2006/297), omwille van het verdunnen van afvalstoffen van 3M, om ze te kunnen laten verbranden in de cementindustrie.

De OVAM heeft in 2006 de kennisgeving voor de uitvoer van het slib naar Duitsland ingetrokken. Volgens het verslag van het overleg op 20 december 2006 over deze zaak, werd sindsdien het slib gedroogd en verbrand. Dit verslag vermeldt ook dat er geen aanwijzingen zijn dat slibs rechtstreeks op Vlaamse gronden werden uitgereden.

De Afdeling Handhaving en de OVAM hebben geen aanwijzingen dat 3M-slibs via TWZ Evergem in Vlaanderen als meststof zouden zijn aangewend.

Het bedrijf TWZ heeft recent aan een toezichthouder van de Afdeling Handhaving bevestigd dat er vanuit de site van TWZ Evergem nooit afvoer geweest is als meststof of bodemverbeterend middel naar een locatie in Vlaanderen van slibs of ander afval van 3M Zwijndrecht (noch rechtstreeks, noch na voorafgaande verwerking door TWZ Evergem). Bovendien is het bedrijf 3M al 15 jaar geen klant meer van TWZ.

De IMJV aangiftes van TWZ Evergem bevestigen dit en geven vanaf 2006 geen afvoer aan van waterzuiveringsslibs als bodemverbeteraar. Waterzuiveringsslibs worden vanaf 2006 afgevoerd naar verbranding. Nazicht van het afvalstoffenregister van TWZ Evergem van de eerste helft van 2020 toont aan dat hun slibstromen en filterkoeken afgevoerd werden met als uiteindelijke toepassing energetische valorisatie: cementindustrie, verbranding bij Sleco, voorbehandeling voor energetische valorisatie.

Tot slot kan nog meegegeven worden dat er, op basis van de data in het grondstoffenloket van de OVAM, geen grondstofverklaringen werden afgeleverd aan TWZ Evergem voor de afzet van waterzuiveringsslib naar de landbouw.

Ook voor 3M is er in de IMJV aangiftes geen afvoer naar biologische verwerking of rechtstreeks gebruik als bodemverbeteraar gerapporteerd. Op basis van de gegevens van het integraal milieujaarverslag van 3M wordt het waterzuiveringsslib van 3M na 2006 rechtstreeks afgevoerd voor verbranding bij Indaver.

b) Zoals hierboven aangegeven hebben de OVAM en de Afdeling Handhaving geen aanwijzingen dat 3M-slibs via TWZ Evergem in Vlaanderen als meststof zouden zijn aangewend.

c) Het effluent van de waterzuivering van TWZ Evergem wordt gemonitord door meerdere partijen.

Door de toezichthouder van de Afdeling Handhaving werd regelmatig een afvalwaterstaal genomen en geanalyseerd op PFAS. Dit gebeurde o.a. 4 keer in 2021. De analyseresultaten voldoen, na verrekening van de meetonzekerheid, aan de bijzondere lozingsnormen die opgenomen zijn in de omgevingsvergunning. De resultaten van de controlemetingen zijn in bijlage 1 opgenomen

Daarnaast voert ook TWZ Evergem regelmatig analyses uit op afvalwater en laat dit analyseren op o.a. PFAS. In 2021 was dat 9 keer en werd voldaan aan de lozingsnorm. Staalnames op slibs worden niet uitgevoerd, omdat deze de bestemming thermische valorisatie krijgen.

Ook de Vlaamse Milieumaatschappij doet regelmatig analyses op het effluent van TWZ. De meetresultaten van de VMM zijn als bijlage 2 bij het antwoord gevoegd.

Wat betreft PFAS concentraties in bodem en grondwater in de buurt van TWZ Evergem heeft de OVAM in haar dossieropvolgingssysteem geen data teruggevonden van PFAS metingen in de buurt van TWZ Evergem. PFAS analyseresultaten zijn slechts voor rapporten ontvangen vanaf midden 2021 éénduidig bevroegbaar in dit dossieropvolgingssysteem. Voor die periode zijn analyses uit de PFAS groep vaak enkel raadpleegbaar via handmatige controle van de rapporten zelf.

d) Bij Organofer in Willebroek werd waterzuiveringsslib enkel tussentijds opgeslagen/bewerkt. Er was een slibdrooginstallatie aanwezig die het slib droogde ter voorbereiding van afvoer naar verbrandingsinstallaties, onder meer Indaver.

In de beschikbare wetenschappelijke literatuur wordt een temperatuur van meer dan 1000°C en een reactietijd van 2 seconden genoemd voor de thermische destructie van PFAS-stoffen zoals PFOS en PFOA. In de naverbrandingskamer van de draaitrommeloven van Indaver worden werkingstemperaturen van 1000°C tot 1100°C gehaald.

2. De toezichthouders van de Afdeling Handhaving nemen stalen van materialen die bestemd zijn voor de toepassing als meststof of bodemverbeterend middel.

De stalen worden dus genomen op partijen die nog niet aangewend zijn als meststof of bodemverbeterend middel, maar nog aanwezig zijn op het bedrijf.

Het aantal keer dat dit de voorbije jaren gebeurd is en de parameters PFAS geanalyseerd werden, is weergegeven in onderstaande tabel. Het gaat hier soms om meerdere stalen op hetzelfde moment, die bij hetzelfde bedrijf werden genomen.

Jaar(*)	aantal
2015	6
2016	5
2017	4
2018	5
2019	3

2020	5
2021	94

(*) Overzichten van de resultaten vóór 2014 zijn in deze vorm niet beschikbaar

- a) In onderstaande tabel is weergegeven wanneer er bij staalnames uitgevoerd door een toezichthouder van de Afdeling Handhaving een bepaalde perfluorverbinding is vastgesteld in een concentratie boven de detectielimiet van het labo. Het gaat hierbij dus om zeer lage waarden (grootteorde 0,3 µg/kg DS) tot hoge concentraties. Bij elke overschrijding onderneemt de toezichthouder de nodige handhavingsacties, die kunnen bestaan uit een aanmaning, een maatregel en een proces-verbaal. Er wordt aan het bedrijf ook telkens gevraagd om een brononderzoek uit te voeren, zodat kan nagegaan worden waar de PFAS-waarden vandaan komen. Elke handhavingsactie wordt gepast opgevolgd.

Het gaat hier eveneens soms om meerdere stalen op hetzelfde moment, bij hetzelfde bedrijf.

Jaar	Provincie	Aantal
2018	Antwerpen	1
2020	Antwerpen	3
2021	Antwerpen	16
	Limburg	6
	Oost-Vlaanderen	1
	Vlaams-Brabant	2
	West-Vlaanderen	10

Als een toezichthouder van de Afdeling Handhaving in een materiaal dat bestemd is als bodemverbeterend middel of meststof, PFAS-waarden vaststelt, die door de risico-beoordeling van OVAM als problematisch beschouwd worden, dan legt de toezichthouder de nodige aanmaningen of maatregelen op, om onderzoek te doen naar de bron van de PFAS, om te vermijden dat de materialen met de PFAS-waarden toegepast worden als bodemverbeterend middel of meststof en om ervoor te zorgen dat de materialen correct verwijderd worden en de installatie gereinigd wordt. Desgevallend wordt nadien gecontroleerd of de nieuwe geproduceerde materialen geen verhoogde PFAS-waarden meer bevatten.

Informatie betreffende de bron, namelijk het bedrijf waar de PFAS-waarden zijn vastgesteld of de oorzaak van de PFAS-waarden bij het specifieke bedrijf, kunnen niet meegedeeld worden. Deze resultaten zijn namelijk in bepaalde gevallen onderdeel van een proces-verbaal, dat overgemaakt is aan het parket (geheim van het onderzoek). De PV's kunnen desgewenst bij het parket gevraagd worden.

- b) De vastgestelde waarden bevinden zich tussen 0,29 microgram/kg droge stof en 2600 microgram/kg droge stof. De diverse PFAS-verbindingen werden in de verschillende stalen aangetroffen, soms ging het om één enkele verbinding, soms om meerdere verbindingen. De verbindingen PFHxDA, PFDS en FOSA werden nergens vastgesteld.
- c) De impact op de bodem- en grondwaterkwaliteit van de aanwezigheid van PFAS verbindingen in waterzuiveringsslib wordt onderzocht in het lopende onderzoek van VITO rond het normeringskader voor PFAS in bodemverbeterende middelen. Daarbij worden de streefwaarden of achtergrondwaarden voor bodem en de Europese drinkwaternorm als basis gehanteerd om een normvoorstel uit te werken. Het normeringskader voor bodem is onder meer gebaseerd op humaan toxicologische

en ecotoxicologische informatie. De afgeleide normering voor bodemverbeteraars houdt op die manier rekening met de impact op natuur en grondwaterkwaliteit.

3. Het normenkader voor bodemverbeterende middelen bevat tot op heden geen normen voor PFOS, PFOA en andere PFAS verbindingen. Deze normen konden pas worden ontwikkeld nadat er achtergrond- of streefwaarden voor deze verbindingen in bodem en grondwater worden vastgesteld. De OVAM heeft in maart 2021 deze streefwaarden voor PFOS, PFOA en PFBA vastgelegd. In mei 2021 heeft de OVAM aan VITO de opdracht gegeven om op basis van de streefwaarden PFOS en PFOA een normvoorstel uit te werken. Deze opdracht werd in juni 2021 on hold gezet omdat VITO voor de wetenschappelijke onderbouwing de PFAS achtergrondconcentraties in grondwater nodig heeft. VMM heeft hierrond een onderzoek opgestart; deze zullen door hen kunnen worden aangeleverd in Q2 2022.

Aangezien er momenteel nog geen normen bestaan voor PFAS aanwezig in een materiaal dat zal toegepast worden als meststof of bodemverbeterend middel, maakten de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Afdeling Handhaving in 2021 de afspraak dat de Afdeling Handhaving de resultaten van gedetecteerde PFAS in deze materialen voorlegt aan de OVAM voor de uitvoering van een risicoanalyse. Vervolgens koppelt de OVAM aan de Afdeling Handhaving terug of de materialen kunnen gebruikt worden als meststof of bodemverbeterend middel of op een andere manier moeten verwerkt worden.

Momenteel lopen er gesprekken tussen mijn kabinet, de OVAM en de sectorfederaties over een tijdelijk toetsingskader voor PFAS in bodemverbeterende middelen. In afwachting van een beslissing hierover hanteert de OVAM voorlopig de PFAS toetsingswaarden voor vrij gebruik als bodem. Deze bedragen voor PFOS en PFOA elk 3 microgram/kg droge stof, en voor de overige kwantificeerbare PFAS verbindingen een somparameter van 8 microgram/kg droge stof.

BIJLAGEN

1. [Resultaten controlemetingen afdeling Handhaving 2021 op effluent TWZ Evergem](#)
2. [Resultaten metingen VMM op effluent TWZ Evergem](#)